

РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ ВИСШ АДВОКАТСКИ СЪВЕТ

ул. „Цар Калоян” № 1-а, 1000 София, тел. 986-21-67, 987-55-13,
[e-mail:arch@vas.bg](mailto:arch@vas.bg)

Изх. № 897

Дата: 09.10.2026 г.

**ДО
МИНИСТЕРСТВОТО НА ПРАВОСЪДИЕТО**

СТ А Н О В И Щ Е

**ОТ
ВИСШИЯ АДВОКАТСКИ СЪВЕТ,**
представяван от председателя –
адв. Стефан Марчев

ОТНОСНО:

Проект на Решение на Министерския съвет за одобряване на проект на Закон за изменение и допълнение на Наказателния кодекс, изпратен за съгласуване с писмо изх. № 04-00-35/23.09.2026 г.

УВАЖАЕМИ ГОСПОДИН МИНИСТЪР,

На 23.09.2026 г. във Висшия адвокатски съвет бе получено Ваше писмо, изх. № 04-00-35/23.09.2026 г. за междуведомствено съгласуване на Проект на Решение на Министерския съвет за одобряване на проект на Закон за изменение и допълнение на Наказателния кодекс.

На основание чл. 122, ал. 1, т. 11 от Закона за адвокатурата, Висшият адвокатски съвет изразява следното становище по предложения законопроект:

I. По предложените изменения, свързани със състави на „трафик“

Предложеният законопроект е мотивиран от необходимостта Република България да изпълни ангажимента си за транспониране в националното законодателство на изисквания на Директива (ЕС) 2024/1712 на Европейския парламент и на Съвета от 13 юни 2024 г. за изменение на Директива 2011/36/ЕС относно предотвратяването и борбата с трафика на хора и защитата на жертвите от него. В мотивите към законопроекта се посочва, че срокът за транспониране на посочената директива е изтекъл, което обуславя и законодателна инициатива в областта на НК и други специални закони.

Действащата редакция на чл. 159, ал. 4 НК определя кръга на лицата, чието използване за създаване на порнографски материал обуславя по-тежко наказание. Със законопроекта се предлага в т. 2 да бъде включено и лицето, пострадало от трафик на хора. Директивата предвижда като отегчаващо обстоятелство към престъплението трафик на хора разпространението чрез информационни и комуникационни технологии на материали със сексуален характер с участието на жертвата (чл. 4 от Директива 2011/36/ЕС в изменената ѝ редакция). Съгласно съображение 11 от Директива (ЕС) 2024/1712, обаче, държавите членки не са задължени да предвиждат такова отегчаващо обстоятелство, когато националното право урежда разпространението на тези материали като отделно престъпление, за което могат да бъдат наложени по-тежки наказания. Предложеният подход е съвместим с Директивата и следва да бъде подкрепен.

Предложеният законопроект включва и изменение на чл. 159а НК, като се предлага в ал. 1 да се добави следното „...след думата „транспортира“ се добавя „премества“, след думата „течност“ се поставя запетая и се добавя „за принудителен брак, за сурогатно майчинство, за осиновяване“. Следва да се има предвид, че изричното добавяне на принудителния брак, сурогатното майчинство и осиновяването е оправдано, защото Директивата ги посочва поименно.

Новият чл. 159д НК въвежда легална дефиниция на понятието „сурогатно майчинство“, която възпроизвежда определението по § 1, т. 40 от Допълнителните разпоредби на Наредба № Н-2 от 12 юли 2023 г. за дейности по асистирана репродукция. Използването на едно понятие в едно и също значение съответства на чл. 9 от Закона за нормативните актове и на чл. 36 и 37 от Указ № 883 за прилагането му. Следва обаче да се отчете, че при тази дефиниция целта „сурогатно майчинство“ няма да обхваща случаите, в които забременяването е без асистирана репродукция или детето се предава на лица без биологична връзка с него. ВАДвС прави принципна бележка за

законодателен проблем, доколкото Директивата (така, съображение №6) е насочена срещу онези, които принуждават или заблуждават жени да действат като сурогатни майки, без оглед на медицинската технология.

В изменената Директива 2011/36/ЕС (чл. 2, пар. 3) сред формите на експлоатация се добавя незаконното осиновяване. Мотивите на предложения законопроект също говорят за „незаконно осиновяване“, но законодателният текст не включва прилагателното „незаконно“. Тъй като осиновяването е съдебно контролиран институт и целта „осиновяване“ сама по себе си не е укорима, текстът следва да бъде съобразен с Директивата. До известна степен новата цел „незаконно осиновяване“ ще се застъпват с действащата ал. 3 на чл. 159а НК – трафикиране на бременна жена с цел продажба на детето. Следва да се има предвид, че ал. 3 е специална и трябва да се прилага с предимство, когато целта е продажба на детето, което не е уредено изрично. Според нас, за да се избегнат всякакви съмнения, новата редакция на чл. 159а, ал. 1 и чл. 159а, ал. 3, следва да се допълни с формулировка, предвиждаща „ако не подлежи на по-тежко наказание“ (за да се избегне дублиране по чл. 159а, ал. 3 НК). Считаме, че в настоящия случай следва да се предвиди клауза за изрична субсидиарност „ако не подлежи на по-тежко наказание“, доколкото с нея законодателят би указал, че съставът се прилага само когато деянието не осъществява друг, по-тежко наказуем състав.

Със законопроекта се предвиждат в изменения на санкциите по Чл. 159г, като: *„За деянието по чл. 159а-159в наказанието е лишаване от свобода от пет до двадесет години и глоба от десет хиляди до петдесет хиляди евро, като съдът може да постанови и конфискация на част или на цялото имущество на дееца: 1. ако представлява опасен рецидив; 2. ако е извършено по особено мъчителен за пострадалия начин или с особена жестокост; 3. ако от деянието са настъпили значителни вредни последици за физическото, душевното или моралното развитие на пострадалия; 4. ако е извършено по поръчение или в изпълнение на решение на организирана престъпна група.“*

С новите законодателни изменения горната граница се вдига от петнадесет на двадесет години. Директивата изисква за по-тежките случаи максимум не по-малък от десет години (чл. 4, пар. 2 от Директива 2011/36/ЕС). Разбира се, прерогатива на законодателя е да предвиди по-строго наказание, но трябва да го обоснове с оглед на чл. 49, пар. 3 от Хартата, според който тежестта на наказанията не трябва да е несъразмерна на престъплението. Мотивите не съдържат такава обосновка. Отделно от това, завишаването на наказанията сами по себе си (когато те и в настоящата си редакция са по-тежки от предвиденото на европейско ниво) не спомага за постигане за заложените в

НК цели. Поради това и самоцелните увеличения на санкционния механизъм следва да бъдат преосмислени.

II. По промените в НК, свързани с имотните измами

С § 6 вносителите предлагат изменение в чл. 210 НК, като се предлага в ал. 1 нова т. 6:

„б. ако е извършена от лице, което действа по поръчение или в изпълнение на решение на организирана престъпна група, на група или организация по чл. 321а.“ Ведно с това, в ал. 2 думите „точки 4 и 5“ се заменят с „ал. 1“. С новия текст изменението на ал. 2 на практика разпростира конфискацията върху всички квалифицирани случаи, включително т. 1-3, които нямат връзка с размера на облагата. Конфискацията по чл. 44 НК засяга имущество без връзка с престъплението. Съвременният европейски подход (така, Директива (ЕС) 2024/1260) е насочен към облагите и средствата на престъплението. В този смисъл разширяването на конфискацията като наказание изисква обосновка за пропорционалност по чл. 1 от Протокол № 1 към ЕКПЧ, каквато обосновка мотивите не съдържат. Вярно е, че Директива (ЕС) 2024/1260 – пар. 7 от преамбюла, разглежда понятието „производства по наказателни дела“ като такива с автономен характер в правото на Съюза и се тълкува от Съда на Европейския съюз, независимо от съдебната практика на Европейския съд по правата на човека, но отново в същия пар. 7 е посочено следното: **„Необходимо е да се подсили капацитетът на компетентните органи да лишават престъпниците от облагите от престъпна дейност.“**, т.е. следва да има връзка между размера на облагата и конфискацията (а не конфискация по принцип – част или на цялото имущество, но само в квалифицирани случаи на измама, каквато е и настоящата редакция на НК). Самата Директива (ЕС) 2024/1260 съдържа принципи насоки към държавите членки, които в случая са пренесени механично, без да се държи сметка за реалната облага, получена при този състав. С оглед на горното, не подкрепяме автоматично въвеждане на „конфискация“ по настоящите т. 1-3 на чл. 210, ал. 1 НК.

Предложена е и нова редакция на чл. 212а НК („компютърна измама“), като, на първо място, се предвижда нова форма на изпълнително деяние на престъплението по този законов текст, а именно възбуждането или поддържането на заблуждение у някого, с цел набавяне на имотна облага, чрез неправомерно използване на генерирано или обработено посредством система с изкуствен интелект или друга информационна система съдържание, съдържащо имитация на външен вид, поведение или изявление на друго лице, с което се причини на него или на другото имотна вреда. Следва да се има

предвид, че специфичното за компютърната измама е въздействието върху компютърни данни или системи. Такъв е подходът на чл. 8 от Конвенцията за престъпленията в киберпространството и на чл. 6 от Директива (ЕС) 2019/713. Тук се поставя въпросът при „дийпфейк“ измама какво въздействие върху данни се наблюдава – в много случаи се заблуждава човек чрез изкуствено създадено изображение, глас или текст. Това по същество е (обикновена) измама по чл. 209 НК, извършена с технологично средство. Поставянето ѝ в чл. 212а води до по-висок специален минимум и, съгласно § 18 от законопроекта, до подсъдност на окръжния съд само заради средството на заблуждаване. Би могло да се помисли дали да не се създаде в чл. 210, ал. 1 НК нов квалифициращ признак за измама, извършена чрез изкуствено генерирано или манипулирано изображение, аудио- или видеосъдържание, което създава впечатление за автентичност.

С предложените изменения на практика „компютърната измама“ става изцяло подсъдна на окръжния съд (§ 18), включително основните състави с малки суми, без за това да е направена обосновка в законопроекта.

Особено внимателно следва да се подходи по отношение на изреча „генерирано или обработено посредством ... друга информационна система съдържание, съдържащо имитация на ... изявление на друго лице“, доколкото практически по този начин се обхваща всяко цифрово съдържание. Пример: всеки имейл или съобщение, написано от чуждо име, отговаря на тези признаци. Така границата между чл. 209 и чл. 212а на практика се заличава, което би довело до проблеми в практиката.

Законопроектът предвижда и изменение в чл. 290 НК, като действащата ал. 1 гласи, че: *„Който като свидетел пред съд или пред друг орган на властта съзнателно потвърди неистина или затая истина, се наказва с лишаване от свобода до пет години.“* Със законопроекта се предлага думите *„до пет години“* да се заменят с *„от една до шест години“*.

Целта, посочена в мотивите, е противодействие на схемите чрез обстоятелствена проверка. Изменението, обаче, превръща в тежко престъпление всяко лъжесвидетелстване във всяко производство. С оглед на това, ВАдвС счита, че мярката е несъразмерно широка спрямо целта. Освен това е спорно дали декларациите на свидетелите пред нотариус изобщо попадат в обхвата на чл. 290 („пред съд или пред друг орган на властта“), или в чл. 313 НК. Ако не попадат, изменението няма да постигне целта си. Възможно е вместо общо увеличение да се създаде квалифициран състав за невярно свидетелстване или деклариране в нотариалните и охранителните производства.

Следва да бъде преосмислен и текстът на чл. 309 с новата ал. 4, като „Наказанието е лишаване от свобода от една до осем години, когато деянието по ал. 3 е извършено с цел имотна облага. Съдът може да постанови конфискация на част или на цялото имущество на виновния.“

Заедно с въвеждането на минимум от една година по чл. 308, ал. 3 (така, § 12 от законопроекта) това води до несъразмерност на санкцията, съпоставено с документната измама. Подправката на частен документ с цел имотна облага ще се наказва с лишаване от свобода от една до осем години и конфискация. Напротив, довършената документна измама по чл. 212, ал. 1 НК, при която имотът вече е получен чрез същия документ, се наказва с лишаване от свобода от две до осем години. С това изменение на практика подготвителната дейност почти се приравнява на правни последици до довършеното престъпно посегателство, което е недопустим законодателен подход.

В останалата част ВАДвС не възразява срещу предложените със законопроекта изменения и допълнения. Направените бележки имат за цел да допринесат за прецизирането на предлаганите текстове, за тяхната съгласуваност с действащата нормативна уредба и с правото на Европейския съюз, както и за ясното и предвидимо прилагане на закона в практиката.

С УВАЖЕНИЕ,

STEFAN
NIKOLAEV
MARCHEV

 Digitally signed by STEFAN
NIKOLAEV MARCHEV
Date: 2026.10.09 16:52:39
+03'00'

АДВ. СТЕФАН МАРЧЕВ,
ПРЕДСЕДАТЕЛ
НА ВИСШИЯ АДВОКАТСКИ СЪВЕТ